

Міністерство охорони здоров'я України
ДП „Науково-дослідний інститут
медико-екологічних проблем Донбасу
та вугільної промисловості (м. Донецьк)
Міністерства охорони здоров'я України”

«ЗДОРОВ'Я ПРАЦЮЮЧИХ»

м. Донецьк
2012

Здоров'я працюючих / під ред. В.М.Валуциної.: Донецьк: ФЛП Кузін,
2012.- 273 с.

В збірнику матеріалів, створеному на основі науково-практичної конференції з міжнародною участю, розглядаються питання професійного здоров'я працюючого населення України, Росії, Узбекистану, Казахстану, Башкортостану впливу демографічних процесів на його динаміку. Наведено нові методи діагностування, лікування та медично-соціальної експертизи професійних захворювань. Розглянуті сучасні технології психофізіологічного відбору та реабілітації працюючих. Особливу увагу приділено промисловій екології: сучасним медичним питанням охорони виробничого та навколишнього середовища – повітря, води, ґрунту. Збірник призначається науковим робітникам, лікарям-гігієністам, профпатологам, організаторам відділів здоров'я і також працевлаштувальникам.

В сборнике материалов, созданном на основе материалов научно-практической конференции с международным участием, рассматриваются вопросы профессионального здоровья работающего населения Украины, России, Узбекистана, Казахстана, Башкортостана влияния демографических процессов на его динамику. Приведены новые методы диагностики, лечения и медико-социальной экспертизы профессиональных заболеваний. Рассмотрены современные технологии профессионального психофизиологического отбора и реабилитации работающих. Особое внимание уделено промышленной экологии: современным медицинским вопросам охраны производственной и окружающей среды – воздуха, воды, почвы. Сборник предназначен для научных сотрудников, врачей-гигиенистов, профпатологов, организаторов здравоохранения, а также работодателей.

УДК 346.548:331.446.3:613.6
ББК Х 305.6я431+У273.1я431+Р.я431

Рецензенты:

д.м.н., профессор В.А.Максимович
д.м.н., профессор А.В.Колганов

Утверждено к печати решением ученого совета ГП НИИ медико-экологических проблем Донбасса и угольной промышленности (г.Донецк) МЗ Украины
Протокол №5 от 02.11.2012 г.

ISBN 978-966-8965-74-6

Валуцина В.М.
Издательство «Молния»

8. Teixeira EG, Belo MT, Trajman A et. al. Histological features of tuberculosis in HIV-infected patients in Brazil // International Conference on AIDS. – 1994, Aug 7-12. – P. 161.

9. Almério L.L. de Noronha, André Báfica, Lucas Nogueira et al. Lung granulomas from Mycobacterium tuberculosis/HIV-1 co-infected patients display decreased in situ TNF production // Pathology – Research and Practice. – 2008. – Vol. 204, Issue 3. – P. 155-161.

¹Коробчанський В.О., ¹Мельник О.Г., ²Боровик І.Г., ¹Полякова Л.А.,
¹Миткесва Т.М., ¹Рябоконт А.І., ¹Дюльдєва Т.А.

ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ЗАХВОРИУВАНОСТІ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ В 2007-2011 РОКИ

¹НДІ гігієни праці та профзахворювань ХНМУ, ²Харківська медична академія післядипломної освіти, м. Харків, Україна

Професійна захворюваність (ПЗ) працівників працездатного віку є державною проблемою, оскільки вона призводить до значних економічних та соціальних збитків суспільства [1]. На сьогодні виявлення професійних захворювань здійснюється переважно не на початкових стадіях розвитку, що обумовлює втрату значного відсотка працездатності або встановлення відповідної групи інвалідності [2]. В зв'язку з досить високим рівнем ПЗ в останні роки Харківська область була віднесена до територій України, в яких формується високий ризик захворюваності працюючих щодо ПЗ [3].

Мета роботи: вивчити стан професійної захворюваності в Харківській області за період 2007-2011 роки. Згідно з даними клініки НДІ гігієни праці і профзахворювань Харківського національного медичного університету, в останні роки в Харківській області відзначається досить високий рівень ПЗ. Як зазначають науковці Інституту медицини праці Національної академії медичних наук, по цьому показнику Харківській області належить 5-6 місце в Україні [3].

Найбільше постраждалих в 2007-2011 рр. було зареєстровано серед робітників машинобудування, а відсоток працівників цієї галузі серед постраждалих в області, як і в попередні роки, становив ліву частку і коливався у межах 79,43-90,40%. Друге місце щодо кількості постраждалих внаслідок професійних захворювань належить галузі промбудматеріалів. Зменшення кількості постраждалих в цій галузі за період 2007-2011 рр. є несуттєвим: з 6,70% в 2007 р. до 5,22% - в 2011 році. Зазначений розподіл галузей промисловості щодо ПЗ є характерним для Харківської області і обумовлений регіональними особливостями її промислового розвитку.

Згідно з даними за 2007-2011 роки, щорічно серед постраждалих були хворі, у яких вперше було встановлено діагноз одного або декількох (2-3)

професійних захворювань. Тому кількість діагнозів ПЗ значно перевищувала кількість хворих. Так, у 2011 році у 115 робітників було діагностовано 206 професійних захворювань, причому найбільший відсоток в структурі захворюваності припадав на пилову патологію — 42,72%, у тому числі 12,62% - на пневмоконіози, 30,10 % - на хронічний бронхіт та ХОЗЛ пилової й токсико-пилової етіології. Коливання відсотка пилової патології в структурі ПЗ протягом 2007-2011 рр. незначне і не перевищує 5 %. Зазначений розподіл професійної захворюваності щодо пилової патології обумовлений, в першу чергу, недосконалістю застосовуваних технологій на підприємствах машинобудування.

Друге рангове місце в структурі ПЗ на протязі останніх 5 років належить нейросенсорній приглухуватості (30,10%), що обумовлено перевищенням гранично допустимого рівня виробничого шуму на більшості робочих місць промислових підприємств Харківської області. Третє рангове місце в структурі ПЗ належить вібраційній хворобі (8,25%). Далі слідують вегетосенсорна поліневропатія верхніх кінцівок (6,80%) та захворювання опорно-рухового апарата (4,85%). Серед захворювань опорно-рухового апарата, як і загалом в Україні, переважають хвороби периферичної нервової системи – радикулопатії [1]. Відсоток алергійних захворювань професійного генезу, зокрема бронхіальної астми менше 1,00% (в 2007 р. - 0,66%, в 2011 р. – 0,49). На випадки туберкульозу органів дихання припадає 1,46%, гепатиту С - 0,49%, хронічного токсичного гепатиту – 0,49%.

В цілому за період 2007-2011 рр. пік професійної захворюваності в області зареєстровано в 2008 році, а в наступні роки відзначено зниження кількості постраждалих внаслідок ПЗ до 115 у 2011 році. Зазначена динаміка обумовлена цілою низкою факторів, у тому числі умовами праці та кількістю робітників, що працюють чи раніше працювали на підприємствах машинобудування.

Щодо гендерних особливостей ПЗ, то серед потерпілих переважають особи чоловічої статі (59,80-64,35%), а на жінок серед хворих припадає 35,65-40,20%.

На сьогодні серед потерпілих переважають працівники працездатного віку старшої вікової групи (50-59 років) та особи пенсійного віку, частка яких в 2011 році становила відповідно 49,57% та 35,65%. Відсоток потерпілих віком 40-49 років складав 13,04; 30-39 років - 0,49; 20-29 років - 0,49.

Розподіл хворих щодо стажу роботи в умовах дії шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища та трудового процесу: 0,49% робітники зі стажем роботи до 10 років; 28,70% - 10-19 років; 40,00% - 20-29 років та 30,43 - понад 30 років. В цілому розподіл хворих щодо стажу роботи на протязі 2007-2011 рр. змінювався несуттєво.

Професійні захворювання діагностували у робітників різних професій машинобудування (понад 40 професій), серед них переважали представники наступних професій: обрубники, формувальники, газоелектрозварники, машиністи крана, термісти, слюсарі-ремонтники на гарячих ділянках тощо.

Рангові місця окремих підприємств машинобудування стосовно кількості потерпілих внаслідок ПЗ є наступними: 1- Державне підприємство «Завод ім. Малишева», 2 - Публічне акціонерне товариство «Харківський тракторний завод», 3 - Державне підприємство (ДП) «Електроважмаш», 4 - Публічне акціонерне товариство (ПАТ) «Турбоатом».

Встановлення у хворих діагнозу 2 - 3 професійних захворювань свідчить про комбінований вплив шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища та трудового процесу на робочих місцях працівників машинобудування. Як і в попередні роки, серед постраждалих в 2011 році переважають стажовані працівники і особи пенсійного віку, що обумовлює необхідність проведення заходів профілактичного спрямування щодо цих робітників та своєчасного проведення поглибленого медичного обстеження.

Таким чином, рівень ПЗ в Харківській області в останні роки залишається досить високим, при цьому серед потерпілих переважають хворі з 1-3 професійними захворюваннями, що свідчить про певні недоліки в роботі лікувально-профілактичних закладів, що проводять періодичні медичні огляди працівників. На протязі останніх 5-ти років найбільша кількість потерпілих реєструється на таких підприємствах машинобудування, як ДП «Завод ім. Малишева», ПАТ «Харківський тракторний завод», (ДП) «Електроважмаш», ПАТ «Турбоатом», що свідчить про необхідність впровадження сучасних технологій та заходів профілактичного спрямування саме на цих підприємствах.

Література

1. Лист заступника головного державного санітарного лікаря України від 16.12.2009 №05.01-15-2019 Про стан професійної захворюваності в Україні в 2004-2008 роках та хід виконання постанови головного державного санітарного лікаря України від 17.07.2006 №28 „Про вдосконалення виявлення, обліку та профілактики професійної захворюваності в Україні”.
2. Постанова головного державного санітарного лікаря України від 17.07.2006 №28 „Про вдосконалення виявлення, обліку та профілактики професійної захворюваності в Україні”.
3. Кундієв Ю.І., Нагорна А.М. Професійна захворюваність в Україні у динаміці довгострокового спостереження //Укр. журн. з пробл. медицини праці.-2005.-№1.-С.3-11.

Ладарія О.Г.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ГІРНИКІВ З ГОСТРИМИ ПРОМИСЛОВИМИ ІНТОКСИКАЦІЯМИ

*КЛПУ „Обласна клінічна лікарня профзахворювань”, м. Донецьк,
Україна*